

Naturen hvor I bor

En håndbog i hvordan
man giver børnene flere
naturoplevelser på
institutionens legeplads

Friluftsrådet

NORDEA
FONDEN

Vi støtter gode liv

Danmarks
Naturfredningsforening

En grøn oase

Det er de grønne planter, der giver liv og natur på legepladsen og indvier børnene i årstidernes skiften, naturens kredsløb, fødekæder og madens vej fra jord til bord. Planterne giver børnene tidlige sanseoplevelser; de kan duftes, spises og beundres for deres skønhed. Planternes blomster, blade og frø udgør føde for insekter, fugle og dyr, så jeres grønne oase fyldes med et mylder af liv, pippet, summen og uventede naturoplevelser.

Den vilde legeplads

Et græsområde, der ikke bliver holdt nede med en plæneklipper, forvandler sig hurtigt til en eng fyldt med mælkebøtter, bellis, skvalderkål, brændenælder og andre spændende urter, hvoraf de fleste er spiselige. Det mangfoldige naturområde tiltrækker sommerfugle og andre insekter. I dag er der mange børn, der ikke ellers oplever at gemme sig i højt græs eller ligge mellem vilde blomster og lytte til insekternes summen. Forgrøn jeres legeplads og giv børnene sanselige naturoplevelser i hverdagen.

Mælkebøtte-sommersaft

De skønne gule mælkebøtter kan bruges både i salater, teer og til saft. Til saften skal I bruge 100 mælkebøttehoveder (hjælp hinanden med at tælle), som koges over bål med 1½ l vand i ca. 15 min. Blomsterne sies fra, og saften smages til med sukker eller honning samt citronsaft. Den fortyndes efter behag.

Legepladssalat

Legepladssalat kan indsamles på de fleste legepladser i starten af maj. Alt efter hvad I finder, kan I bruge mælkebøtternes kronblade og blade, skvalderkål, bøgeblade, løgkarse, fuglegræs, bellis, lindeblade og birkeblade, døvnælde, manna fra elm, almindelig syre eller vejbred, som I evt. blander med almindelig salat. Dressingen laver I af balsamico, olie og honning eller den børnevenlige „mormordressing“ af fløde, citron og sukker.

Pust mælkebøttefrø ud på sort karton

Når mælkebøttens hvide frøstande står og svajer i vinden, kan man lave enkle kort ved at male mørke kartonark med limlak og efterfølgende puste frøene ud over kortet.

Børnehavens herbarium

Det er en god, kreativ og lærerig proces at lave jeres eget herbarium. Dvs. en samling af de blomster, I finder på legepladsen året rundt. Små blomster med spinkle stængler og tynde blade egner sig bedst til presning. Hvis I har en blomsterpresse, lægger I blot avispapir skiftevis med blomster, som lægges pænt og fladt tilrette. Låget lægges på, og I strammer til. Man kan fint klare sig uden en presse og blot placere store bøger eller mursten øverst. Skift aviserne jævnlige for at undgå, at blomsterne mugner. Efter en lille uges tid kan I tage blomsterne ud af aviserne og lime dem på fine kort, som samles i et ringbind. I kan løbende tilføje flere planter til jeres herbarium.

Smukke, spiselige bede og buske

Der er meget læring og mange gode aktiviteter i et haveprojekt. Det er tilbagevendende processer, der følger årets gang med såning, vanding og høst. For de mindste er især vandingen

sjov at tage del i. Haven bliver en succes, hvis der er voksne med haveinteresse, og så skal jord og lysforhold være rimelige. Byg evt. et højbed, hvis ikke I har et naturligt haveegnet sted.

Jord til bord

Gode og nemme planter til jeres lille køkkenhave er krydderurter, jordbær og rabarber, der kommer af sig selv år efter år. Hvis I gerne vil putte noget i jorden, kan det være kartofler eller forspirede squash og græskar til Halloween. Radiser og salatfrø er lette at få til at spire og kan sås flere gange hen over sommeren. Gulerødder og ærter er særligt populære hos børnene, og jordskokker har en interessant nøddeagtig smag, og skyder villigt op til imponerende højder år efter år.

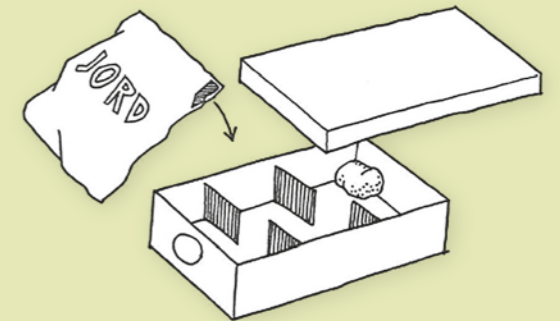

Tegne med blomster

Gnid med forskellige planter på papir, så vil saften afgive farve. Det må gerne være ekstra kraftigt papir, da børnene ellers let kommer til at gnide hul i papiret. Hvor kraftig farven bliver afhænger af saftindholdet, og farven er ikke altid til at gætte. Det gælder bare om at prøve lidt af hvert. Prøv at tegne en mælkebøtte ved at bruge saften fra mælkebøttens egne blomster og blade. Lilla syrener giver en flot blå baggrund. I kan ridse tegningen op med hjemmelavet tegnekul.

Hvordan vokser planter?

For at give børnene indsigt i, hvad der sker under jorden, kan I lave forskellige spireforsøg. I kan plante kartofler i smalle beholdere bestående af to glasplader, så I kan se rødderne vokse, eller I kan lægge hestebønner i gamle cd-covere med vat og se rødder og stængel udvikle sig. I kan også lave en kartoffellabyrint i en trækasse og se spiren finde vej ud. Lav et hul i den ene ende af æsken og læg kartoflen i den anden ende. Sæt derefter papstykker ned i bunden, så der dannes en labyrint, som spiren skal finde vej igennem, for at nå hen til lyset fra hullet. Derefter lægger man låget på igen og venter.

I kan også lave blomsterbede. Det er dejligt for børnene at være med til at vælge blomster, forspire dem inden døre, plante ud og opleve farverne myldre frem midt på sommeren. I kan inddrage forældrene og holde blomstrende høstfester, eller I kan holde solsikkekonkurrencer. I kan vælge at sætte på de nemme morgenfruer, hvoraf man kan bruge de farvede kronblade i salater eller anvende dem tørrede i teblandinger. Solsikker kan fuglene have glæde af, når de sætter frø, eller I kan gemme frøene og se dem blive til nye planter næste forår.

Har I plads, kan I afsætte et lille hjørne af legepladsen til frugtbuske som ribs, solbær, hindbær og brombær. Dermed er der sikret mange timers aktiviteter når bærrene skal smages, plukkes og måske koges til syltetøj eller grød. Bladene fra solbær kan overhældes med kogende vand, så har man en dejlig duftende te. Eller få jer et drivhus, hvis I har plads. Det er sjovt at plukke agurker, tomater og melon, som mange ellers kun kender fra supermarkedet.

Smådyr på legepladsen

Lige fra de tidligste år vil barnet med nysgerrighed betragte smådyrene, som findes overalt omkring os. Smådyr byder på mange pædagogiske vinkler. De vækker gys, undren og jubel, og børnene lærer både noget om dyrene og om deres egne grænser. De har måske store øjne, mange ben og mærkelige snabler. Nogen spiser lort, andre har skelettet uden på – ja, de er slet ikke som os. Nogen summer, nogen er fedtede at røre ved, andre kilder og tisser i hånden. Her er virkelig noget at undersøge.

At finde dem og fange dem

På legepladsen kan I finde små dyr det meste af året. Regnorm, bænkebidder, ørentvist, snegl, flue, bi, sommerfugl, myre, edderkop, mariehøne og andre biller findes de fleste steder.

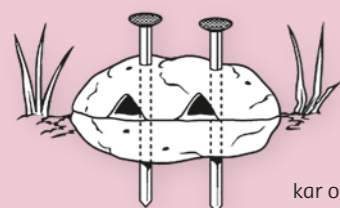
Dyrene benytter sig af forskellige taktiker for at undgå fjendernes næb og tænder. De løber, stikker, kamuflerer sig – og først og fremmest gemmer de sig. Derfor skal I ud på jagt og lede. Start med at løfte fliser, kikke under barken på dødt træ, grave i komposten og kikke i gamle krukke og pletter. Prøv også med et sommerfuglenet, som I stryger gennem det høje græs. Eller læg et hvidt klæde under et træ eller en busk, som I ryster fri for smådyr. Og så skal I bygge fælder: Faldfælder, kartoffelfælder, sugefælder osv. Hvilke dyr går i hvilke fælder?

Faldfælder

Grav syltetøjsglas ned, så kanten planer med jordens overflade. Når de små dyr har travlt med at løbe rundt efter føde, vil nogen af dem falde ned i glasset, og kan ikke komme op igen. Husk at rygte fælderne hver dag.

Kartoffelfælde

Skær en kartoffel over på den lange led, og lad børnene udhule de 2 dele med en ske. Læg delene sammen igen, og hold dem sammen med et par elastikker eller et træspyd. Der

skæres nu et par indgangshuller, og fælden er klar til at blive anbragt i skygge under lidt buskads. Man kan også bruge squash, æbler, meloner, agurk, græskar og andre grøntsager. Hvilke dyr foretrækker hvad?

Ørentvistefælden

Ørentviste er aktive om natten, mens de gemmer sig i små mørke hulrum om dagen. For at fange dem, kan man rulle et stykke bølgepap rundt om en pind, sætte en elastik rundt om og stikke pinden i jorden, der hvor man har set ørentviste.

Sugefælder

Det kan være svært at fange de små dyr uden at klemme dem. Dette løses med en insektsuger. I en gennemsigtig plastbøtte med låg monteres to akvarieslanger, den ene med gaze for enden (for ikke at suge dyrene ind i munden). Man holder den ene slange tæt på dyret og den anden slange (den med gaze) suger man i.

Insektvæddeløb

Fang en masse spændende insekter, og lad dem dyste på hurtighed og retningsans. På fliserne eller på et stort stykke plast tegnes start i midten og mållinjen i en ring yderst. Nu slippes dyrene løs på midten, og man kan så heppe og gætte på, hvem der vinder. Hvorfor er nogle dyr hurtige og andre så langsomme?

Lav et hjem til jeres dyr

I må gerne holde de små dyr i fangeskab, så I kan kikke på dem og snakke om dem, men de skal sættes ud igen, når I taber interessen. Når I skal lave et terrarie med smådyr, handler det om at se, hvordan dyrene lever i deres naturlige omgivelser og kopiere dette. Fugtigt eller tørt? Jord, grene eller blade? Hvad spiser de?

Snegle er gode begynderdyr. De kan bo i et plasticterrarie og skal have friskt grønt (salat, æble etc.) hver dag for at få væde og mad. Regnorme vil gerne have en fugtig jord at begrave sig i, samt blade, frugt og andet grønt. Der kan sagtens bo bænkebidere samme sted, hvis de har noget at gemme sig under. At holde larver og se dem forvandle sig til sommerfugle er særligt spændende, men det kan være lidt vanskeligt. Det vigtigste er, at larverne får den rette føde frisk hver dag. Deres præferencer er ofte meget specifikke, så hold øje med hvilke planter, I fandt dem på. I kan også bestille et „sommerfuglesæt“ på nettet.

Edderkopper

Det kan godt være, at edderkopper er skrækindjagende og ulækre, men de er også enestående i dyreriget og et studie værd. Edderkopper er ikke insekter, og har ikke som insekternes vinger og seks ben. De er ligesom miderne spindlere med otte ben. I kan selv lave edderkopper af piberensere og udhulede hyldegrenstykker.

Fang edderkoppespind

Edderkoppens spind er lettest at finde på morgener med dug eller efter regn. Det er en god ide selv at medbringe ekstra fugt i form af en forstøverflaske. Sprøjt godt med vand på spindet, og hold et sort kartonkort om bag ved spindet. Løft spindet frit, så det lægger sig fast på kortet. Drys med mel og ryst overskydende mel af. Det fine kunstværk kan lamineres, men holder også fint uden.

Viden og eksperimenter

Den eksperimenterende tilgang er vigtig, når man arbejder med læreplanstematet „Natur og naturfænomener“. Der er mange måder, hvor man uden at skade dyrene kan støtte børnene i undersøgende og fordybende aktiviteter.

Snegletræk

Snegle er meget stærke deres størrelse taget i betragtning. Brug bunden fra en tændstikæske som trækvogn og tape den fast på sneglens hus. Nu kan I undersøge, hvor mange småsten sneglen kan trække. Sneglen skal ikke arbejde for længe – slip den fri igen, så den kan spise og hvile.

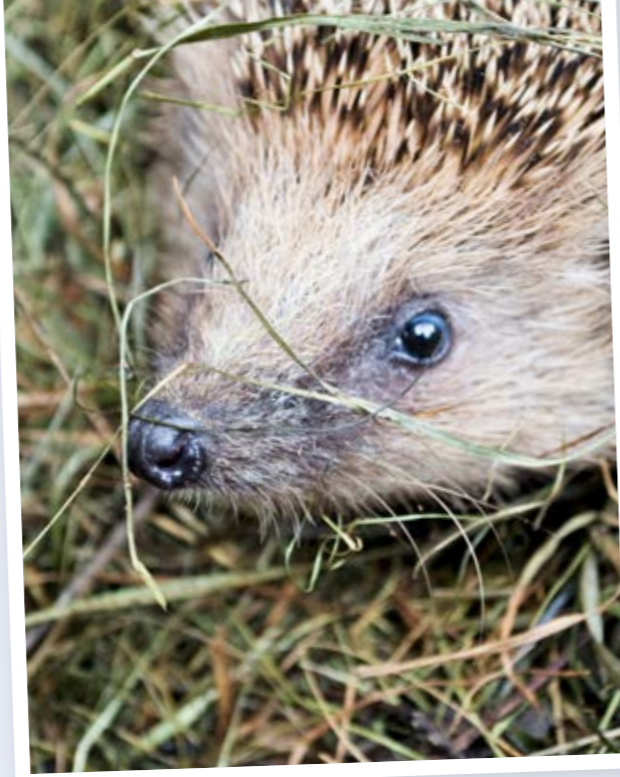

Se på snegle og orme nedefra

Hvordan kommer snegle og orme frem uden ben? For bedre at kunne se dette, kan I lade dyrene vandre på en gennemsigtig plade, hvor børnene kan ligge nedefra og kikke op på ormene og på sneglens sål, der glider af sted på et spor af slim. Hvis man smører lidt moden banan ud på pladen, kan man se, hvordan sneglen rasper maden i sig. Lad gerne sneglen vandre helt ud til kanten, falder den mon ned? Hvis I forsigtigt lægger en regnorm i et fugtigt plastikchartek og holder det op mod lyset, kan I se ormens fordøjelsessystem inde i dyret.

Større dyr og fugle på legepladsen

At lære andre skabningers vilkår og behov at kende. At lære at drage omsorg og tage vare på. At få indblik i fødekæder, yngelpleje, kredsløb og fødevareproduktion. Alt det får børnene med sig, når I arbejder bevidst med dyr og fugle.

Vilde dyr på legepladsen

Når I vil sætte fokus på de vilde dyr i Danmark, er det naturligvis bedst at tage ud i naturen, hvor de hører til. Nogle individer har dog efterhånden set fordelene ved at færdes helt tæt på menneskeboligerne, så måske får I af og til besøg af mus, pindsvin, egern og måske en ræv eller hjort? De er dog sky og naktaktive, hvorfor I desværre sjældent ser dem, men måske er der spor efter dem? I kan også prøve at tiltrække dem med fx

nødder til egernet og en lun flamingokasse med halm til pindsvinet om vinteren.

Mange børn ved ikke, at tiger og bjørn ikke findes i Danmark, men at vi til gengæld har små hvaler, trælevende mus og 13 forskellige slags flagermus. Det er vigtigt, at børnene lærer om vores danske pattedyr, selvom vi sjældent møder dem. I kan se på billeder og lege nogle dyrelege. Nogle af børnene har måske set et egern eller en død ræv. Sæt fokus på de vilde dyr gennem børnenes egne oplevelser og historier.

Naturbanko

I kan lave en bankoplade med pindsvin, mus, rævehuler, egern, muldvarpeskud etc. til hvert barn, som de så efterhånden får sat nogle krydser på hjemme eller i børnehaven. I kan også spille naturbanko på legepladsen, hvor I enten sætter udstoppede dyr ud (hvis I har eller kan låne) eller hænger store laminerede fotos af dyrene op. Børnene skal nu i grupper gå rundt og finde dyrene og krydse af.

Måske finder I eller en forælder et dødt dyr, som I dermed kan komme tæt på. Hvis en af de voksne har mod på det, kan I åbne dyret og se på hjerte og mavesæk. Sådan ser vi også ud inden! Sundhedsmæssigt er der ingen fare, når blot dyret er friskt, og I vasker fingre bagefter. Er dyret i forrådnelse, kan I bruge handsker.

Dyrehold

Mange dagtilbud benytter tamdyr som et hyggeligt pædagogisk indslag i dagligdagen. Børnene lærer om dyrene, om at tage ansvar, og om hvordan man behandler andre levende væsener.

Høns er meget populære hos dagplejere og institutioner. De er nemme, sjove og robuste. Og så åbner de muligheder for læring om kredsløb. De spiser vores rester, og vi kan få æg og kyllinger. Hønseporten kan komme i blomsterbedene som gødning.

Kaniner og andre gnavere er rigtige „kæledyr“, som sagtens kan bo i udhuse og skure. Særligt hamstre er meget nem at holde, og kan klare sig weekenden over uden pasning.

Nogle institutioner markerer sig som egentlige bondegårdsbørnehaver med får, geder, høns og måske en pony. Men for mange er det måske mere realistisk at knytte varig forbindelse til en rigtig bondegård, hvor man kommer jævnligt og udfører forskellige pligter og ser dyrene. Prøv evt. at få kontakt til en landmand via forældrenetværket.

Tiltræk de vilde fugle

Man kan gøre meget for at tiltrække fugle til legepladsen. Fuglene har grundlæggende tre behov: Føde, vand og gemmesteder til sig selv og ungerne. Hvis I sørger for at disse kriterier er opfyldt, skal fuglene nok komme.

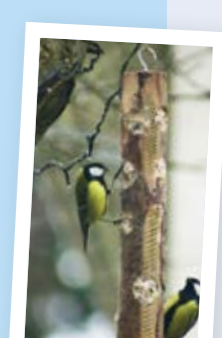
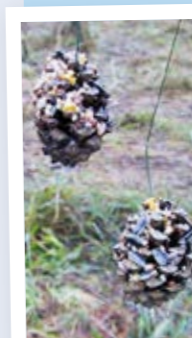
Småfuglene lever af insekter, orme, bær og frø. En rig natur på legepladsen med planter, insekter og i det hele taget

masser af „bund“ i fødekæden, vil skabe et rigt fugleliv. Uslået græs sætter græsfrø, og kirsebær og røn er også populært. I kan naturligvis også lokke fugle til ved at fodre dem.

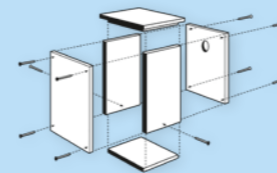
Fuglemad i kogler, stammer og kageforme

Fyrrekogler bindes med ståltråd øverst og lægges til tørre indendørs nogle dage, så de åbner sig. De dypes i opvarmet palmin eller svinefedt med fuglefrø i. Til sidst hænges koglerne til tørre. Blandingen kan også anvendes til lodrette „foderstammer“, hvor man borer huller ind i grene fra mange sider, og fylder hullerne med fuglemad. Man kan også bare opvarme palmin i hænderne og blande med frø før man gnider det ind i koglerne. Denne masse kan også lægge kold og efterfølgende udstikkes med kageforme.

Byg fuglekasser

I kan bygge jeres egne fuglekasser og måske lade børnene male dem. Kassen skal hænge skyggefuldt mod nord eller øst, så den ikke bliver for varm. Mejsjerne er territorielle og to musvit- eller blåmejsje kan ikke bo i nærheden af hinanden. Hullet er afgørende for, hvilke fugle, der flytter ind.
Blåmejsje: 2,8 cm, musvit og skovspurv: 3,2 cm og stær: 5 cm (stærkassen skal hænge i 3-5 meters højde og være større).

Lær fuglene at kende

De voksne kan være med til at skærpe opmærksomheden på legepladsens fugle. Deres udseende, deres forskelligheder, deres sang og deres adfærd. I kan printe billeder, tegne, kikke i bøger, lytte til fuglestemmer på nettet og i det hele taget målrette jeres fugletema og hjælpe børnene med at kategorisere, som det fordres i læreplanstemmet.

Almindelige fugle på legepladsen er:

- Solsorten, som leder efter mad på jorden, både regnorm, snegle, bær og nedfaldsæbler.
- Blåmejsje og musvit, som fanger insekter i træerne og gerne benytter både foderbræt og fuglekasse.
- Skovspurven, som mange tror er en gråspurv. De bor gerne flere sammen ved bygninger og i fuglekasser.
- Krager og sort/hvide husskader, som bygger store overdækkede reder i træerne og mobber kattene, hvis de kommer for tæt på.

Få besøg af en jæger

Danmarks Jægerforbund har nogle formidlere, som gerne kommer ud og fortæller om jagt, hunde og dyr. Måske kan de medbringe skudt vildt, som I kan være med til at undersøge, snakke om og til sidst tilberede til smagsprøver over bålet. I kan også kontakte den lokale naturvejleder, og høre om mulighederne.

Træer og huler

Træer er høje, gamle, krogede, skyggefulde og måske gode at klatre i. Træer giver frugt, nødder, snobrødspinde, flitsbuer og smukke blade til kunstværker og kollager. Træerne vokser og ændrer sig år efter år, og de træer, der vokser på jeres legeplads, lærer børnene rigtigt godt at kende, for dem møder de hver eneste dag – sommer og vinter.

Bue af hasselgren

I hasselkrattet kan man høste lange, lige grene til flitsbuer. Snit et skråt hak i begge ender af grenen, cirka to centimeter inde. Bind en snor stramt mellem de to indhak, så grenen danner en bue. Herefter kan I lede efter små lige grene til pilene. Hvis man laver et hak i den ene ende af pilen, så griber den bedre fast på snoren, når den skal afskydes. Husk at indføre våbenregler og lave skydeskiver af fx halmballer.

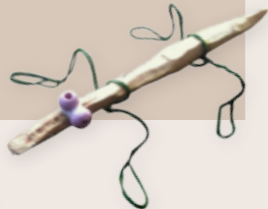
Grene, pinde, kæppe og blade

Husk at lade pinde og nedfaldne grene ligge til glæde for de små entreprenører. Pinden er nok verdens ældste og mest udbredte legetøj og hører naturligt til på en legeplads. En ridehest, et lyssværd, en tryllestav, en kæp til brændenældebekæmpelse eller en rørepind. Den kan males, saves, knækkes, sømmes, skrues, bøjes og flettes, bindes sammen med andre pinde til en større konstruktion eller snittes til.

Snitteaktiviteter

Det er dejligt at sidde sammen og snitte. De mindste kan bruge skrælleknive, som godt kan snitte i bløde grene som fx hyl. Første øvelse går ud på at snitte barken af en pind, så den bliver glat og hvid. Den snittede pind kan bruges til pindedyr, fx firben. Derefter snittes en spids pind til fx nisser med røde huer.

I kan også snitte jeres egne knager: Gamle juletræer saves op i bidder med en grenkrans øverst på hvert stykke, og flækkes dernæst lodret gennem midten til to knager med flade bagsider. Nu kan børnene snitte barken af og male knagerne, inden de bliver monteret på en væg.

De børnevenlige træer

Med de rette træer og buske på legepladsen følger et rigt dyreliv, skønne dufte, smukke blomster, spiselige blade og frugter, kogler, huler, skygge mod solen og måske allervigtigst: Mulighed for at klatre. De fleste husker følelsen af at sidde højt til vejrs i et træ. At tilbyde børn mulighed for at klatre, er at støtte deres motoriske udvikling kombineret med en skøn, enkel naturoplevelse.

Skal der kun være et eneste træ på legepladsen, må det være et æbletræ. Det vokser rimeligt hurtigt og blomstrer smukt om foråret. Det er et godt klatretæ, og så er der selvfølgelig æblerne.

Hyldens bær og blomster kan bruges til saft og suppe. Grenene er lange og lige og kan bruges til mange lege eller udhules til fx hyldeperler.

Haslen giver nødder om efteråret og tiltrækker egern. Grenene er lige og bøjelige og perfekte til flitsbuer. Haslen kan klippes ned og skydes så igen fra roden til et tæt krat, hvor man kan lave huler og gemme sig.

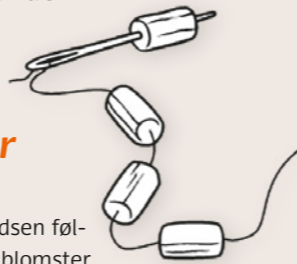

Bladtryk

Træernes blade er meget forskellige, hvis man kigger nærmere efter. Når I laver bladtryk, rettes børnenes opmærksomhed mod bladenes mangfoldighed. Find forskellige blade, og læg dem på et fast underlag. Læg almindeligt papir hen over, og brug farvekridt, blyanter eller kulstykke fra bålet til at lave skrabetegninger. Øvelse gør mester!

Farveltræet

I kan pynte et træ på legepladsen med fuglemad, ispynt, vindspil, uroer eller påskeæg alt efter årstiden. Eller I kan lave et „Farveltræ“, hvor de børn, som forlader institutionen, kan hænge en lille hjemmelavet ting op med navn på, som de senere kan genfinde, når de er på besøg. Det kan for eksempel være skiver af træ, som børnene selv saver ud, maler og skriver navn på. Lakér skiven, hvis malingen skal holde.

Træer i gastronomien

Det er skønt, når træernes blade eller frugter kan tilberedes og spises. Det giver en god forståelse for træernes årsrytme og skaber rammer for velsmagende traditioner, fx hyldeure og høstfester.

Huler, hytter og regnvejrsly

„Skal vi bygge en hule?“ Hulebygning er en evigt tilbagevendende social aktivitet. En lang kreativ proces, fra de første pinde sættes op, til indboet samles, og hulen indrettes. På legepladsen kan hulen fungere som en afskærmning fra det store rum og den store børnegruppe – legepladsens naturlige dukkekrog. Hulen skal helst være skjult, sværttilgængelig og for lille til voksne!

Selv et lille rum som fx en hængekøje, der er lukket sammen om børnene, kan skabe en stund af fælles ro midt på en ellers summende legeplads.

Huleregler: Må man bruge andres huler? Lave dem om eller skille dem ad? Må man okkupere et krat og holde andre ude? Er der nogen, som i en periode har forsteret til hulen? Huler skaber ejerfølelse og måske frustrationer, når andre tager over. Brug tid på at blive enige om reglerne, så konflikter undgås.

Hyldeblomstsaff, syrensaft og gransaff

Hyldeblomstsaff laves omkring Sankt Hans, når hyldeblomstrer. Syren og gran er klar allerede i maj.

Til hyldeblomst- og syrensaft skal I bruge 40 klaser, 3 økologiske citroner i skiver, et brev Citronsyre, 1½ kg sukker og 2½ liter vand. Blomsterskærmene puttes i en stor beholder med låg sammen med de andre ingredienser og overhældes med kogende vand. Efter nogle dage sigtes blandingen. Den kan holde nogle få dage i køleskabet eller fryses ned til senere brug.

Gransaff laves af de små lysegrønne skud fra grantræerne. De skyllede skud skal koges i vand (over bål) i 15 minutter. Herefter sigtes granen fra, og vandet smages til med sukker og citron. Når det er kølet af, kan det fortyndes efter behag. Alle typer gran kan bruges (men ikke tuja og taks!).

Husk at forevige hulerne med kameraet, så gør det ikke så meget, at den forgår med tiden. En fotosamling af tidlige tiders huler kan være god inspiration til nye børn i børnehaven.

Pil på legepladsen

En pilehytte er evigt foranderlig og vokser til år for år. Det kræver lidt tålmodighed og masser af vand. Start om foråret, når frosten går af jorden. Bestil 1-årsrskud hos piledyrkere, eller klip skud af egne piletræer. Markér en cirkel på jorden og fjern det øverste græs og hele vejen rundt, hvor grenene skal vokse. Pres grenene ca. 40 cm ned i jorden rundt i cirklen med 20 cm mellemrum. Husk en indgang. Saml toppene og bind dem sammen. Flet vandret rundt med lange pilegrene i flere højder for at stabilisere. Herefter skal der vandes, vandes, vandes og ventes.

Prøv et saunatelt

Hvis I allerede har en pilehytte, en halmballehytte eller skelletet til et indianertelt, kan I beklæde hulen med en tæt presenning, som kan holde på varme og damp. Tæt alle huller godt. Opvarm store sten (ikke flint!) i et bål. Det kan godt tage lang tid. De voksne skovler de varme sten over i en gryde og placerer den i midten af teltet på et ildfast underlag. Når alle har sat sig rundt langs kanten, kan man kaste lidt vand på stenene og få damp i saunaen. Det er en særlig oplevelse at sidde sammen iført badetøj på en kold, ruskende efterårsdag.

Ild og vand

At eksperimentere med elementerne giver uundværlige sanseoplevelser og høj underholdningsværdi. En institution, hvor man bevidst satser på at legepladsen rummer vandaktiviteter og mulighed for at lave bål, skaber rammer for mere tematiserede, fællesskabende og lærerige udetimer. Med den rette planlægning og indretning kan disse aktiviteter være tilbagevendende stunder uden uoverkommelige krav til bemandingen.

Den børnevenlige bålplads

Bålet skaber en næsten andagtsfuld stemning, og bålpladsen er legepladsens naturlige samlingssted. De vigtige bålregler er en slags indvielse til børnehavelivet, og alle er fælles om at samle pinde og sørge for brænde. De modige tør hugge med øksen eller lægge nye grene på bålet og oplever dermed egen formåen.

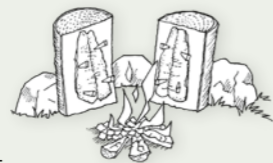
Bålpladsen skal ligge et afskærmet sted, hvor det er rart at opholde sig. Sørg for en tydelig afgrænsning af selve bålstedet, fx en stenkant. Faste siddepladser rundt om bålet

giver ro og gør det nemmere for børnene at holde sikker afstand. Et hævet bålsted på fx en platform af sten og grus øger sikkerheden og forbedrer arbejdsstillingen. Brænde og vand skal være inden for rækkevidde, og en god, sikker huggeplads placeres i nærheden. Hvis man ikke har mulighed for en fast bålplads, er et flytbart bålfad et godt alternativ. Til madlavningen har I brug for lidt tilbehør. I kommer langt med en stor gryde og en grillrist. Hvis I investerer i en stor bålpande i et ophæng, kan I lave mange brød, pandekager eller pølser på én gang.

Institutionsvenligt bålmad

Hvis I har brug for et glødebål til fx bagte kartofler eller snobrød, så husk at tænde op i god tid. Ellers er gode bålretter i institutioner dem, der er hurtigt færdige og kan laves i store mængder på en gang. Fx suppe, sammenkogte retter, pandebrød (i stedet for snobrød, som kan være vanskelige at

håndtere for de mindste), eller grillet majs, som har ligget i vandbad i ti minutter før ristning. Plankefisk sømmet fast på brædder og røget ved bålet er særligt lækkert. Skal det være meget enkelt, kan man starte med at koge vand til saft eller smelte ren sne til at drikke.

Naturmad

Det er sjovt at lade naturens råvarer indgå i bålmaden: Æblemos af vilde æbler, brombærsyltetøj, te af birkeblade, tusindfryd og mælkebøtteblomster i pandebrødene og brændenælder, skvalderkål og hjemmedyrkede gulerødder i suppen.

Lerperler og tegnekul

Først skal børnene trille og forme lerperlerne. Perlerne sættes på en tynd pind. Den brænder væk senere og efterlader hul til snoren. Perlerne kan dekoreres ved at ridse eller prikke i leret. Når perlerne er tørret over nogle dage, kan de brændes i en metalkagedåse over bålet. Der skal være et lille hul i dåsens låg. Hvis man forer dåsen med tørt halm inden brændingen, bliver perlerne sorte, da halmen opsluger ilten under forbrændingen. Dåsen skal ligge cirka 2 timer i bålet, hvorefter den tages ud og køler af, før man åbner.

I kan lave tegnekul-pinde på samme måde ved at putte små pinde i mataldåsen på bålet i en lille time.

Vand på legepladsen

Det er fantastisk at løbe halvnøgen rundt i en rigtig regnvejrskyll, og det er næsten umuligt at gå uden om en stor, dyb vandpyt. Men hvorfor skulle man også det? Vandet pirrer alle sanser – vi kan mærke det våde sprøjt, vi kan høre plasket, og vi kan se vanddråberne overalt omkring os, når vi hopper eller løber gennem pytten igen og igen.

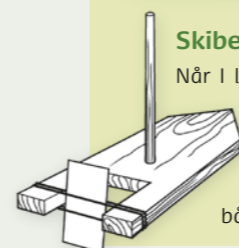
Vandland

Vær klar med badetøjet på sommerdage, hvor I forventer kraftige regnskyl. Under hullet i tagrenden kan man få en hel skyll i håret, hvis man tør! Find de gode vandpyttesteder, og gør dem endnu bedre med en skovl. Stil trillebøren og alle spandene frem, før bygerne kommer, så I er klar til vandkrig bagefter. Indkøb paraplyer, så I kan gå regnvejrsture og lytte til regnen. I kan også indrette legepladsen med vandkanaler foret med plastic, så I kan sejle med skibe i dem.

Skibe med og uden motor

Når I leger med skibe, lærer børnene samtidig noget om flyde/synkefænomener. I kan bruge store blade, nøddeskaller eller pinde. I kan også lave elastikbåde, hvor en elastik monteret bag på båden med et stykke pap driver båden frem.

Isligte

Fyld nogle balloner med vand, og stil dem ud i frostvejr natten over. Næste dag kan I sammen pille ballonerne af. Hvis vandballonerne ikke er gennemfrosne, får I en skal af vand, som kan bruges til islygte med et fyrfadsllys i.

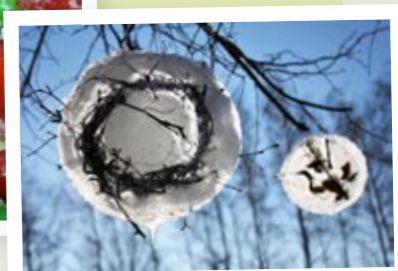

Vandpytgolf

I skal bruge et sted med mange vandpytter. Hvert barn skal have en sten, som kastes fra pyt til pyt. Start nogle meter fra den første pyt, og se om I kan ramme den. Når alle har kastet, finder I hver en sten igen. Deltagerne skal nu på skift stå i pytten og ramme efter næste pyt med deres sten. På den måde går I fra pyt til pyt.

Vand om vinteren: Isplatter, isskatte og ismursten

Hvis man fylder flade tallerkener med vand og lægger fine ting fra naturen samt en garnløkke ned i vandet, får man de smukkeste isplatter, som kan hænges op i træerne. Tomme mælkekartoner er eminente til fremstilling af ismursten. Hæld eventuelt frugtfarve i, før vandet fryser. I kan også lave isskatte ved at fylde kartonerne halvt med vand, lade dem fryse, putte et stykke vandtålende legetøj i, og fylde helt op med vand, som fryses. Når klodsen er frosset, tages den ud af mælkekartonen, og børnene kan nu med varmt vand eller værktøj lede efter isskattene.

Den miljøvenlige legeplads

En miljøvenlig legeplads er et naturområde i balance, hvor der både er rum for mennesker, planter og dyr. Et sted med masser af daglig aktivitet under hensyntagen til den naturligt forekommende biodiversitet. Men det er også et sted, hvor børn introduceres til naturlige fænomener, så de senere kan danne forståelse for sammenhænge og samspil mellem menneske og natur. Det behøver ikke at være kompliceret, og der er stadig plads til gyngestativer, plasticlegetøj og asfaltveje til cykler.

Naturens kredsløb

Planterne gror vha. sollys, vand og næring fra jorden. Dyr og mennesker spiser planterne og hinanden, og til sidst sørger bakterier, svampe og nedbryderdyr for, at døde dyr og planter igen bliver til næring i jorden til gavn for nye spirer.

En mangfoldig legeplads, der synliggør naturens kredsløb og sammenhænge, danner grobund for miljøforståelse senere i livet. En mangfoldig legeplads rummer fx vilde planter (også tidsler og brændenælder til sommerfuglelarverne), havebrug, smådyr, grenbunker (til pindsvin og småfugle), døde træer (selvom de roder) og meget gerne en kompost.

Legepladsens kompost

Komposten er et enkelt, pædagogisk værktøj, hvor børnene lærer om nedbrydere, som udgør sidste led i fødekæden. De lærer også om affaldsreduktion, og om hvordan madaffald bliver til næringsrigt muld til gavn for bedene.

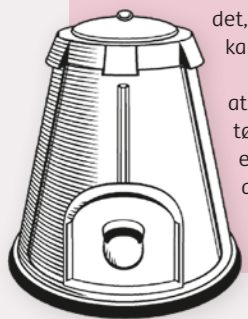
I kan selv bygge en kompost eller måske få en af kommunen. Lad børnene være med til at etablere komposten på et skyggefuldt sted. De kan også være med til at samle små, nye

beboere (orme og bænkebidere), som forsigtigt anbringes i komposten sammen med et par spadefulde muld.

En kompost kræver blot nogle enkelte rutiner i hverdagen.

Hvis man indfører en kompostspand ved frokostbordet, er det nemt at huske at sortere, og børnene kan være med til at „give ormene mad“.

Husk at komposten er levende. Det betyder, at den ikke må være for varm, for våd eller for tør. Myrer er tegn på, at den er for tør, fluer er tegn på, at den er for fugtig. En blanding af køkken- og haveaffald er bedst. Brug kun rå grøntsager, frugtaffald samt kaffegrums og -filtre.

Byg en „Nedbryderby“ med lerurtepotter

Hvert barn får en lerurtepotte, som de vender med bunden opad, og maler som et hus med dør og vinduer. Bagefter anlægges byen i et hjørne af legepladsen, hvor husene sættes på jorden med bunden i vejret. Under urtepotterne gemmer man fx bananskræller, kartofler, en tomat, et stykke plastik, gamle potteplanter etc. Besøg med jævne mellemrum byen, og se, om der er flyttet nogle dyr ind (fx bænkebidere eller øren-tviste).

Regnorme på stuen

Naturens skraldemand nummer ét er regnormen, så den bør I se nærmere på. Saml nogle orme fra jeres kompost, eller grav dem op, så I kan holde dem som husdyr i et terrarie i en periode. Se hvordan de hiver blade ned i jorden og tager sig af børnenes frokostrester. Lær mere om ormen ved at lægge den i et plasticchartek og holde den op mod lyset. Lyt til den ved at lade den kravle i folden på et stykke bukket papir, og føl dens små børster ved at lade den kravle på hånden.

Jord til bord

At dyrke, samle og høste fødevarer har indtil for få årtier siden været en helt grundlæggende og livsvigtig læring for mennesker overalt på kloden. I dag ved mange børn ikke, hvor maden kommer fra. Med få virkemidler kan børneinstitutionerne tage ansvar for, at børn stadig får en grundlæggende forståelse for jord til bord processer. Små bede med krydderurter og gulerødder eller måske bare nogle kartofler dyrket i gulvspande er direkte læring om madens vej fra jord til bord. Endnu enklere er det at spise legepladsens ukrudt.

Genbrug og affaldssortering

Genbrug og genanvendelse er alternativer til den forbrugskultur, vi alle er en del af. Det er spændende at se gamle sager blive genbrugt til nye legeredskaber, og sortering er en vigtig komponent i forsøget på at nedbringe ressourceforbruget i vores samfund.

Genbrug på legepladsen

Legepladsen kan udvikles med masser af genbrugsmateriale, det har også en fin signalværdi. I kan fx genbruge:

- Engangspaller uden splinter til små entreprenører
- Køkkenredskaber i sandkassen
- Gamle gymnastikmætter som rutchebaner
- Naturens materiale såsom kogler, stubbe og bladbunker
- Motorikbane af dæk, trækasser og stubbe

Genbrugstræer på legepladsen

Familiernes juletræer eller de store fra plejehjemmet eller idrætshallen har tusinde anvendelsesmuligheder på legepladsen. De kan bruges som huler, som flytbare byggematerialer eller til at pynte med spande og skovle. Senere kan de saves op til knager, eller bruges som brænde på bålet. Hvis de bliver liggende, flytter der måske pindsvin og smådyr ind nedenunder.

Genbrugsglas med hjemmelavet marmelade

Forældrene opfordres til at medbringe brugte glas med låg, som børnene kan male på. Sammen med børnene fremstiller I marmelade af bær, vilde mirabeller eller andre frugter og fylder i glassene.

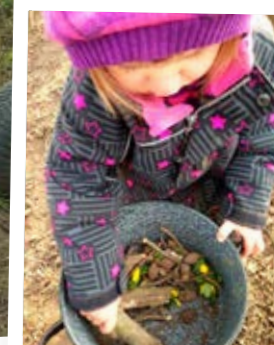
Skvalderkålsfrikadeller

Den forhadte skvalderkål blev indført af munkene til brug i madlavningen, og den kan stadig bruges. Pluk de fine nye skud i april-maj og brug dem i suppe, tærte, boller, pandebrød eller urtefrikadeller, som laves således: 400 g skvalderkål, 2 æggeblommer, 5 skefulde rasp, salt og peber, samt olie til at stege i. Hak skvalderkålen meget fint, og bland med de andre ingredienser. Form frikadellerne, og steg dem i olie på bålet.

Brændenældesuppe

Brændenælder er fyldt med vitaminer, og kan anvendes til te, i brød, i pandekager og selvfølgelig til suppe: Fint hakket løg og bacon ristes i bunden af en gryde. Tilsæt 2 l vand og en spandfuld friske brændenældeskud samt salt og evt. fløde, kartoffelstykker mm. Hvis I vil forlænge sæsonen, kan I klippe skvalderkål og brændenælder ned og på den måde få friske skud i flere måneder.

Børnehavens genbrugsstation

Når vi affaldssorterer, får samfundet mulighed for at genanvende store dele af vores affald. Det er både sjovt og lærerigt med en affaldsstation på legepladsen. I kan starte med en udflugt til den lokale genbrugsstation og blive inspireret til hvilke kategorier, man kan sortere affaldet i. Hjemme på legepladsen afsættes plads til forskellige bølter med billede af indholdet: glas, plast, metal, papir mm. Så er det bare at komme i gang. Særligt interessant er det at inddrage forældre, der lader børnene medbringe batterier, metal etc. i et mindre omfang. Affaldet afleveres på genbrugspladsen, fx via faste månedlige udflugter.

Skraldevindspil

Brug en ring af metal eller et gammelt cykelhjul uden dæk og slange. Hæng forskelligt pynteligt affald op på ringen i sytråde. Det kan fx være skrald, som I sammen har fundet på legepladsen. Vindspillet hænges et sted, hvor vinden kan tage fat og lege med det spraglede kunstværk.

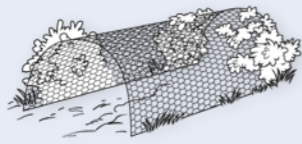

Fart og bevægelse – ro og nærvær

Børn har brug for vilde, energifyldte lege, der kilder i maven og fremmer den motoriske udvikling. Samtidig er der et øget behov for ro og nærvær i en travl institutionshverdag, der er fyldt med indtryk, andre børn, krav og tidspres. Derfor må institutionerne tilbyde både fysiske udfordringer og rolige rum til stille nærvær. Naturen rummer mulighed for begge dele, og ved at trække naturen ind på legepladsen, kan man forme forskellige rammer, som børnene har gavn af. Det handler dog ikke kun om rammerne, men også om de aktiviteter, som de voksne sætter i gang.

Brug kroppen og mærk suset på den motorisk udfordrende legeplads

Naturen opfordrer til bevægelse, og derfor kan det godt betale sig at investere i jordbakker, kæmpesten, flytbare stubbe, klatretræer, halmballer, træstammer, tæt krat eller en grøn tunnel af hønsetråd og slyngplanter.

Leg spurve og høg

Småfuglene sidder i skjul i buskene (rebcirkler), rovfuglen flyver rundt i området, og alt er fredeligt. Selvom småfuglene helst vil blive i skjul, må de flyve ud og søge føde. Småfuglene flyve fra en „busk“ til en anden „busk“. Rovfuglen kan fange sit bytte, når de er på flyvetur. Aftal eventuelt, at der kun kan være to spurve i hver busk.

Ikke-røre-jorden bane

En ikke-røre-jorden bane af naturmaterialer giver grobund for mange timers leg. Tag udgangspunkt i legepladsens naturlige baner så som gamle stubbe, klatretræer, stammer og sten. Fyld selv på, der hvor der mangler. Skaf fx halmballer, store sten og allerhelst en lang, udfordrende balancestamme.

Inspiration til motorisk udviklende naturlege

Nogle børn vælger altid sandkassen og jordbærbedet frem for klatretræerne og motorikbanen. Det er vigtigt, at de voksne nogen gange går foran i en organiseret bevægelsesleg, hvor alle får bevæget sig.

Alle mine museunger kom hjem!

Naturudgaven af „alle mine kyllinger kom hjem“. I det høje græs bor musemor med sine unger. Ungerne er ude at lege på bondens mark, men nu er det tid til at komme hjem. Det er farligt at bevæge sig hen over det åbne terræn, for her lurer faren! Tre børn er henholdsvis ræv, ugle og musevåge. Når moren kalder sine unger hjem, må de tre forsøge at fange dem, indtil museungerne når hen over stregen, der markerer musenes hjem. De mus, der bliver fanget, må selv vælge, om de vil være ræve, ugler eller musevåger.

Ro og nærvær

Børn har brug for rum til fordybelse og stille væren. I kan sikre, at jeres legeplads byder på sådanne rum til fri afbenyttelse. I kan også sammen sætte fokus på sanserne og dermed lægge op til koncentrerede øjeblikke eller afslapning. Eller I kan træne forskellige former for mindfulness i uderummet, da naturen har særlige forudsætninger for stille væren.

Der er mange muligheder for at skabe „tag det roligt rum“ på legepladsen: I kan lave læsehjørner, krehaver, massage-sandkasse og hyggehuler. I kan opsætte hængekøjer, eller I kan også indrette et forundringsrum med underlige sten og sære træerødder, eller hvad I ellers har fundet på jeres ture.

Lav en sansehøve

Krydderurter er nemme at holde og skaber rum for sanselige oplevelser. Forskellige mynter, citronmelisse, timian og lavendler giver dufte, smagsoplevelser og summende insekter. Indret sansehøven med plads til at ligge i græsset eller side behageligt og nyde roen.

Lyttetræet

Måske har I et stort, fritstående træ på legepladsen. Gør det til en vane at holde „lyttepause“ under træets krone på alle årstider. Alle børnene ligger og kigger op i kronen, mens en voksen måske fortæller lidt om, hvordan det er at være træet netop nu: „Det blæser og mine grene svajer og ryster i vinden. Jeg kan mærke, at foråret er på vej. Mine grønne blade springer snart ud, og det bliver dejligt varmt. Måske kommer der fugle, og bygger rede i min krone?“ På et tidspunkt lukker børnene øjnene og lytter i stilhed. I kan bagefter tale om, hvad de hørte.

Stille gåtur med én sans

Dette er en øvelse, som børnene bliver fortrolige med, efterhånden som I gentager den igen og igen. Det går ud på, at børnene går alene eller i små grupper langsomt rundt på en rute på legepladsen. På forhånd har de valgt en sans, de vil sætte særligt fokus på. Når de går ruten, skal de fx have fokus på alt det, de kan lugte undervejs. Bagefter kan I tale om, hvad den enkelte duftede, hørte, mærkede eller så på ruten. Udfordringen er at gå langsomt og være opmærksom.

Børneyoga

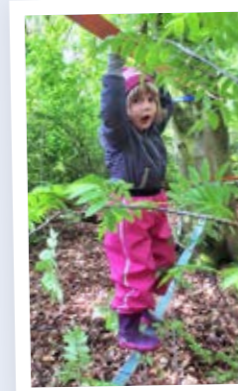
Som modvægt til høj fart og kraftpræstationer, giver børneyoga ro og langsommelighed, så børnene får sluppet af og ladet op. I kan digte jeres egen historie om fx dyrene på bondegården, sneglene i græsset, små museunger eller spirende planter: På bondegården oplever I fx at dyrene vågner op, strækker sig, bevæger sig rundt, spiser og sover. Til hver handling knyttes en bevægelse, som efterligner dyret i et roligt tempo. I kan gentage den samme historie, så børnene til sidst selv kender bevægelserne. Til slut kan alle lukke øjnene, og ligge stille og bare lytte til kroppen, vejrtrækningen eller træerne.

Sov ude

Der er mange gode grunde til at planlægge en fælles overnatning i børnehaven. Det sociale er vigtigt, men I kan også benytte lejligheden til at skabe særligt nærvær og ro på en anden måde end i dagtimerne – især hvis I benytter uderummet og oplever aftenmørket og stilheden, når naturen går til ro. Sov under åben himmel eller i hængekøjer eller små telte.

Gå på line mellem træerne

Bind to parallelle reb op mellem træerne, det nederste max 60 cm over jorden, og det andet cirka en meter højere, så børnene kan holde i det. Ekstra sjovt bliver det, hvis man skal forcere en lille grøft eller lignende. For at få rebet ordentligt stramt benytter man en „opstramning“. Opstramningen kan afsluttes med et dobbelthålvstik. Man kan også købe en rigtig slack-line og filt til at beskytte træerne.

På besøg i 100-meter skoven

Selv den mest varierede og inspirerende legeplads kan ikke erstatte eventyret uden for hegnet.

Et besøg i skoven eller ved havet kan have stor oplevelsesværdi, især for de børn hvis familier ikke har tradition for at tage ud i naturen. Logistikken i at komme afsted til hav og skov kan dog være en stor udfordring, og så gælder det om at få øje på de små, lokale naturpletter; 100-meter skovene.

100-meter skoven

Når afstanden til hav, sø og skov er lang, gælder det om at spotte de lokale grønne pletter. I Peter Plys legede Jacob med sine fantasivenner i en skov kaldet „100 meter skoven“. Den har sikkert været temmelig overskuelig set med voksenøjne. Man skal ned i børnehøjde for at se de mange muligheder, som findes tæt på stort set alle institutioner: Krat og vandpytter på en ubenyttet sti, grøftekanter, jordvolde, hjørnet af en tom byggegrund osv. At finde en eller flere 100-meter skove i nærheden kan ændre dagligdagen i jeres institution.

Hjælp udefra

Hvis I er på jagt efter gode, nære udflugtsmuligheder, er det oplagt at spørge i forældre kredsen. Måske er der en kolonihavejer, der gerne lukker dørene op, eller en familie kan måske tilbyde et hjørne af haven. Landmænd og plantageejere kan byde på særlige naturoplevelser. I kan også spørge jer for på plejehjem, private virksomheder, eller hvor som helst I spotter undselige naturpletter, som I kan bruge.

Vores sted

Når I har dannet jer et overblik og besøgt forskellige lokale oaser, oplever I nok, at et enkelt sted er særligt godt. Stedet I tænker på som „Vores sted“. I oplever, at børnene efterhånden kender mulighederne og selv giver sig i kast med at lege eller hente lopper og spande frem fra trækvognen. Ældre børn viser nye børnehavebørn rundt. De voksne ved, at der ikke kan ske noget her og er afslappede. Alle føler sig hjemme.

Tegn et røverkort

Giv jeres forskellige små oaser navne. Fx Den Store Sten, Det Hemmelige Træ eller Troldebakken. Lav historier og lege, der passer til stederne. I kan sammen lave et røverkort med de gode steder og kopiere til forældrene, så børnene kan vise vej ud i naturen derhjemme og vise de steder frem, som er en del af deres daglige færden. I kan udfordre børnenes rummelige sans, ved at gå andre veje og se på kortet sammen.

Natursouvenirs

Børn elsker at samle ting op og tage med hjem. Når I er på tur, er det vigtigt at medbringe en samlepose. Eventuelt en pose hver til kogler, fjer, nødder og hvad I ellers kan finde. I kan gøre det til en aktivitet, at alle finder én natursouvenir fra turen og fortæller, hvorfor de vælger netop den ting. Lav en udstilling hjemme i institutionen.

Naturundersøgelsen

I kan sammen lave en biologisk optegnelse af naturen på jeres sted. Hvilke plante og dyr bor der her? Er der særligt gode klatretæer? Hvilke fugle møder I på jeres sted? Tag jer god tid til at undersøge insektlivet: Sæt forskellige fælder op og find dyrenes navne i bøger. Det hele kan I samle i mapper med fotos og tegninger. I kan også lave et herbarium. Sørg for at besøge jeres sted året rundt.

Sådan kommer i mere ud

Måske ønsker I at ændre på en praksis, hvor udflugter er besværlige og hører til sjældenhederne eller ofte må aflyses. Det kan godt betale sig at bruge tid på at se på praksis og finde ud af, om I kan lette rutinerne omkring det at komme ud af huset.

Det vigtigste er, at det er nemt at komme ud af døren. Taskerne skal være pakkede, børnene skal kende deres opgaver, og der skal være klarhed omkring de opgaver, der skal overtages hjemme. Øvelse gør mester. Både børn og voksne bliver mere vant med processene og mere trygge og rolige, efterhånden som udflugter bliver en vane.

Pakket, færdig, klar!

Når udstyret står færdigpakket og klart, er det mere overskueligt at komme ud af huset. Man kan organisere en eller flere altid pakkede turtasker (eller vogne), som er lige til at snuppe med i farten. De indeholder fx vandflasker, refleksveste, bleer, skiftetøj, skumklude, plastposer, toilet-papir, håndsprit, solcreme, myggespray, kamera, mobil med vigtige numre, førstehjælp, presenning og nødrationer (fx knækbrød).

Hvis I skal spise undervejs, kan I have en særlig madrygsæk med affaldsposer, smørknive, kopper og køkkenrulle. Derudover kan I have forskellige temarygsække med opslagsbøger, reb, fiskenet, lupper, fælder, terrarier etc.

Giv jer selv en længere rækkevidde med cykler, telte, madpakker og „fuglevand“

I mange institutioner er udflugternes længde begrænset til timerne før frokost. Det er ærgerligt, for det giver stress og færre turmuligheder. Med nogle rutiner og ændringer af praksis, kan I få en udflugtsvenlig institution med mange flere muligheder.

- Sult og tørst ingen hindring: Hjælp forældrene med at give børnene turvenlige madpakker med, som kan fortæres i skovbunden med vanter på. Lær børnene at drikke „fuglevand“. Det betyder, at de voksne hælder direkte af flasken ned i børnenes åbne munde, så alle kan få af samme flaske. Langt nemmere end at medbringe 24 drikkedunke.
- Små børn ingen hindring: Selv de mindste i vuggestuen kan spise og sove i det fri. Vådsvietter og rene bleer er basisudstyr. Til de helt små medbringes varmt vand i termoflasker til grød. Mange dagplejere har derudover anskaffet et lille iglotelt til middagsluren.
- Korte ben ingen hindring: I nogle institutioner er det fast rutine, at børnene har cykler og hjelme med. De trænes bevidst i at færdes på cykel, hvilket giver en længere rækkevidde.

Lav en turmappe

Det kan være en god idé med en detaljeret turmappe med de kendte udflugtsmuligheder. Den skal indeholde både praktiske oplysninger og ideer til aktiviteter: Hvor ligger stedet, eventuelle kontaktpersoner, hvordan kommer man derhen, hvor lang tid tager det, hvad kan man lave, og hvilke faciliteter er der. Når I har været af sted på tur, kan I lave en kort beskrivelse af turen og sætte i mappen. Inddrag børnene i en kort evaluering. Lav en inspirationsside med netop de naturlege, der fungerer godt i dette område.

De 0-6 årige tilbringer rigtig mange timer, dage og uger på legepladsen. Her oplever de fællesskaber, udvikler lege, træner motorikken, sætter fantasien i spil eller nyder en rolig stund alene. Men det er også her, de har mulighed for at lære naturen at kende.

I mange institutioner er udflugter til skov, park og sø en logistisk udfordring, som langt hen ad vejen er erstattet af ophold på legepladsen. Turene ud i naturen er uerstattelige, men i lyset af den virkelighed, der gælder for institutionerne, bliver det særligt vigtigt at tilbyde børnene små naturoplevelser på en spændende og mangfoldig legeplads.

